

15.12.2025

VALTIONEUVOSTON ASETUS ÄITIYSAVUSTUKSESTA JA ADOPTIOTUESTA ANNETUN ASETUKSEN 1 §:N MUUTTAMISESTA

1 Nykytila

Äitiysavustuslain (477/1993) 1 §:ssä säädetään äitiysavustuksesta. Lain 7 §:n 1 momentin mukaan äitiysavustus suoritetaan kutakin lasta kohti avustuksen hakijan ilmoituksen mukaan joko äitiyspakkauksena tai rahana. Pykälän 2 momentin mukaan äitiysavustuksen suuruuden vahvistaa valtioneuvosto. Pykälän 3 momentin mukaan Kansaneläkelaitos määrää avustuksen saajan ja vastasyntyneen lapsen tarve huomioon ottaen äitiyspakkauksen sisällöstä.

Äitiysavustuksen suuruus vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella. Äitiysavustuksesta ja adoptiotuesta annetun valtioneuvoston asetuksen (VnA 885/2002, jäljempänä äitiysavustusasetus) 1 §:n mukaan valtion varoista suoritettavan äitiysavustuksen suuruus on 170 euroa syntynyttä lasta kohden. Jos samalla kerralla syntyy useampia lapsia, äitiysavustusta korotetaan niin, että toisesta lapsesta maksetaan kaksi äitiysavustusta, kolmannelta lapsesta kolme äitiysavustusta ja niin edelleen. Avustuksen saaja voi valita joko äitiyspakkauksen tai 170 euron verottoman rahasumman. Äitiyspakkauksen hankinta-arvo on sama kuin äitiysavustuksen.

Vuonna 2024 äitiysavustuksia myönnettiin yhteensä 44 008 kappaletta, joista 26 854 kappaletta myönnettiin äitiyspakkauksena. Vuonna 2025 äitiysavustuksen saajia arvioidaan olevan noin 46 000. Äitiysavustuksen äitiyspakkauksena ottaa noin 63 prosenttia siihen oikeutetuista muiden nostaessa avustuksen rahana.

Äitiysavustuksen tasoa on korotettu viimeksi 1.4.2018 voimaan tulleella asetusmuutoksella. Avustuksen taso on vuosien varrella jäänyt merkittävästi jälkeen muusta kustannuskehityksestä. Viimeisimmän korotuksen taustalla oli myös tunnistettu tarve saada laadukkaampia tuotteita pakkaukseen.

Vuonna 2018 voimaan tulleen korotuksen myötä Kansaneläkelaitoksessa (jäljempänä Kela) muutettiin äitiyspakkauksen hankinnassa hinta-laatu-painotusta. Nykyään hinta-laatu-painotuksessa laadun painoarvo on 80 prosenttia ja hinnan painoarvo 20 prosenttia. Kela on tehnyt muutoksia myös äitiyspakkauksen tarjoajia ja tuotteita koskeviin vaatimuksiin ja valintakriteereihin, sekä lisännyt vaatimuksia sosiaalista ja ekologista vastuullisuutta sekä eettisyyttä koskien. Lisäksi äitiyspakkauksen tuotteissa on enenevässä määrin pyritty painottamaan monikäyttöisyyttä ja pitkäikäisyyttä.

Inflaatio ja raaka-aineiden hinnan nousu ovat vaikuttaneet merkittävästi äitiyspakkauksen tuotteiden hintoihin. Lisäksi äitiyspakkauksen kehittäminen ja sen sisältämien tuotteiden hankinta vastuullisuuden periaatteiden pohjalta vaikuttavat tuotteiden hintoja korottavasti. Jotta äitiyspakkaukseen hankittavien tuotteiden määrää ei tarvitsisi merkittävästi vähentää, tulee äitiyspakkauksen arvoa tarkistaa.

2 Ehdotetut muutokset

Valtion talousarviossa vuodelle 2026 esitetään momentille 33.10.50 (Perhe-etuudet (arviomääräraha)) 1 600 420 000 euron määrärahaa. Määrärahasta arvioidaan käytettävän 11 820 000 euroa äitiysavustuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen/korvaamiseen, mukaan lukien 40 euron korotus äitiysavustukseen.

Äitiysavustusasetuksen 1 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että äitiysavustuksen suuruus olisi 210 euroa kutakin syntynyttä lasta kohden. Äitiysavustuksen tason korottamisella voitaisiin hankkia enemmän tuotteita äitiyspakkaukseen. Ehdotetaan, että 210 euron suuruisen äitiysavustuksen saisivat ne, joiden lapsen laskettu synnytysaika on 1.4.2026 tai sen jälkeen. Jos kyse on adoptiolapsesta, ehdotetaan, että 210 euron suuruinen äitiysavustus myönnettäisiin vanhemmalle, kun adoptioilaisissa (22/2012) tarkoitettu adoptioeuvonnan antaja tai kansainvälisen adoptiopalvelun antaja on nimennyt lapsen 1.4.2026 tai sen jälkeen sijoitettavaksi adoptiovanhemman luokse.

Uuden äitiyspakkauksen jakelun aloitusajankohta vaihtelee vuosittain. Pakkaus vaihtuu, kun edellisen vuoden äitiyspakkaukset on jaettu loppuun. Vuoden 2025 äitiyspakkauksen jakelu aloitettiin elokuussa 2025 ja sitä jaetaan edelleen. Mikäli äitiysavustuksen korotus tulee voimaan 1.4.2026, on jaossa vielä jonkin aikaa vuoden 2025 äitiyspakkaus, jonka arvo on 170 euroa. Jos hakija valitsee äitiysavustukseksi äitiyspakkauksen rahasumman sijaan, mutta lapsen laskettu synnytysaika on 1.4.2026 tai myöhemmin, hänelle maksettaisiin lisäksi 40 euroa rahana. Näin toimittaisiin siksi, että korotettu äitiysavustus olisi muuten arvoltaan suurempi kuin pelkkä vuoden 2025 äitiyspakkaus.

Tätä käytäntöä jatkettaisiin siihen asti, kunnes vuoden 2026 äitiyspakkauksen jakelu alkaa. Uuden pakkauksen arvo tulee olemaan 210 euroa, jolloin erillistä rahakorvausta ei enää tarvittaisi.

Jos hakija valitsee äitiysavustuksen rahana, ja lapsen laskettu synnytysaika on 1.4.2026 tai sen jälkeen, hän saisi 210 euron rahasumman.

Äitiysavustusta voi hakea Kelasta, kun raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää ja hakija on saanut raskaustodistuksen lääkäriltä tai neuvolasta. Äitiysavustuslain 8 §:n mukaan avustusta on haettava viimeistään kahta kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa.

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2026. Korotetun äitiysavustuksen saisivat ehdotetun asetuksen mukaan ne, joiden lapsen laskettu synnytysaika on 1.4.2026 tai sen jälkeen. Ehdotettu voimaantuloajankohta olisi tarkoituksenmukainen erityisesti Kelan ratkaisutoiminnan näkökulmasta.

Saajat, joiden lapsen laskettu synnytysaika on 1.4.2026 tai myöhemmin, voivat hakea äitiysavustusta Kelasta jo marraskuussa 2025. Jotta Kela voisi tehdä päätöksiä korotetusta äitiysavustuksesta ehdotetun asetuksen mukaisesti, olisi tarkoituksenmukaista, että asetusta tulisi voimaan 1.1.2026. Tämä mahdollistaisi sen, että äitiysavustusta koskevat päätökset voitaisiin antaa hakijoille ilman kohtuutonta

viivästystä. Kela voi tehdä korotettua äitiysavustusta koskevia päätöksiä vasta, kun asetus on virallisesti tullut voimaan.

Kun on kyse adoptiolapsesta, ehdotetun asetuksen mukaan korotettu äitiysavustus maksettaisiin vanhemmalle, kun adoptioeuvonnan antaja tai kansainvälisen adoptiopalvelun antaja on nimennyt lapsen 1.4.2026 tai sen jälkeen sijoitettavaksi adoptiovanhemman luokse.

Adoptioperheille tulee äitiysavustuslain 3 §:n mukaan oikeus etuuteen, kun lapsi on nimetty sijoitettavaksi perheeseen. Käytäntönä on, että kun perhe on hyväksynyt heille tehdyn lapsiesityksen, kyseinen lapsi nimetään heille. Kansainvälisen adoptiopalvelun antaja kirjoittaa nimeämistodistuksen, joka toimitetaan Kelaan. Kotimaisissa adoptioissa nimeämisen toteuttaa ja nimeämistodistuksen antaa adoptioeuvonnan antaja.

Edellä mainituilla perusteilla asetuksen muutoksen ehdotetaan tulemaan voimaan tammikuun 1 päivänä 2026.

3 Asetuksen valmistelu

Asetus on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Asetusluonnos oli lausuttavana Lausuntopalvelu.fi -palvelussa ajalla 4.11.2025–2.12.2025. Lausuntoja pyydettiin yhteensä 37 taholta, minkä lisäksi kaikilla halukkailla oli mahdollisuus antaa lausuntonsa Lausuntopalvelu.fi -palvelussa.

Lausuntoaika oli suositeltua kuuden viikon lausuntoaikaa lyhyempi. Lyhyempää lausuntoaikaa perusteltiin sillä, että ehdotetussa muutoksessa on kyse etuuden korotuksesta, eli toisin sanoen ehdotettu muutos on positiivinen. Lisäksi ehdotettu muutos kohdistuu kertaluonteiseen etuuteen ja on vaikutuksiltaan vähäinen. Asetuksen ehdotettu voimaantulon aikataulu on myös kiireellinen. Ehdotetun voimaantuloajankohdan taustalla on muutoksen toimeenpanon sujuvuus, ja siinä on otettu huomioon äitiysavustuksen hakijan etu.

Lausuntoja annettiin yhteensä seitsemän kappaletta. Lisäksi oikeusministeriö ja Terveystieteiden tutkimuskeskus ilmoittivat, etteivät ne lausu asiassa. Lausunnot sekä muut asiaan liittyvät asiakirjat ovat saatavilla ministeriön internet -sivuilla osoitteessa <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM137:00/2025>.

Lausunnonantajat kannattivat esitettyä äitiysavustuksen tason korotusta. Asetusluonnokseen ei tehty palautteen perusteella muutoksia.

Monimuotoiset perheet -verkosto totesi lausunnossaan kannattavansa äitiysavustuksen korotusta, mutta kehotti sitomaan avustuksen indeksiin. Monimuotoiset perheet -verkosto esitti lausunnossaan esitysluonnokseen liittyvän palautteen ohella myös muita äitiysavustukseen liittyviä kehittämistarpeita.